

6.2. Підготовки пропозицій про пріоритетні напрями та заходи боротьби і попередження злочинів проти особистої волі людини.

6.3. Учасі у розробленні державою комплексних планів і програм протидії злочинності у сфері особистої волі людини.

6.4. Подальшого розроблення теорії і практики боротьби з зазначеними злочинами шляхом проведення міжнародних науково-практичних конференцій, семінарів, «круглих столів» тощо.

6.5. Надання допомоги у підготовці експертних, інформаційно-аналітичних матеріалів з питань порушення конституційних прав і свобод громадян для законодавчих і виконавчих органів влади.

6.6. Забезпечення постійного зв'язку з Координаційною радою по запобіганню торгівлі жінками при Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини і надання допомоги у перевірці виконання урядової програми запобіганню торгівлі жінками та дітьми.

6.7. Підготовки інформації про боротьбу з торгівлею людьми для поширення в дипломатичних та консульських службах відповідних країн, у тому числі інформації про те, куди звертатися громадянам за допомогою.

Матеріали підготували:

В. Борисов, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент АПрН України, директор НДІ вивчення проблем злочинності АПрН України,

В. Голіна, доктор юридичних наук, професор, завідувач сектору НДІ вивчення проблем злочинності і АПрН України

«Круглий стіл» з обговорення питань реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин

27 листопада 2000 р. за ініціативою Академії правових наук України у м. Харкові відбулося обговорення — «круглий стіл» з питань реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин. Проведення цього «круглого столу» викликане нинішнім станом суспільних інформаційних

відносин у державі, було передбачено Концепцією реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин (далі — Концепція), підготовленою урядовою комісією з питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади. «Круглий стіл» викликав значний інтерес серед провідних вітчизняних правознавців, кількість його учасників становила 17 науковців.

Відкриваючи засідання «круглого столу», віце-президент АПрН України, академік **Ю. Прошевий** відзначив актуальність проведення обговорення, яка обумовлена тим, що однією з найважливіших умов становлення правової державності в Україні має бути формування досконалої правової бази у сфері суспільних інформаційних відносин. Причини незадовільного стану правового регулювання інформаційних відносин викликані не тільки недосконалістю чинного законодавства, а й непослідовністю стратегії та безсистемністю механізму їх регулювання.

Докторант Університету внутрішніх справ МВС України **І. Аристова**, аналізуючи матеріали проекту Концепції, звернула увагу присутніх на таке: в розділі I Концепції пропонується недосконала дефініція інформаційного суспільства; необхідно визначити поняття інформаційних відносин; слід визнати інформаційну функцію як одну з самостійних головних функцій держави; викликає також заперечення категоричне твердження Концепції про наявність в Україні змішаної доктрини права, що поєднує елементи двох систем — континентальної і англо-американської; пропонується вважати галузь інформаційного законодавства комплексною галуззю; вважається за доцільне визначити в проекті Концепції, що таке інформаційне право. Концепцію запропоновано вважати складовою частиною Національної програми інформатизації і внести відповідні зміни до Закону України «Про національну програму інформатизації».

Доктор юридичних наук, доцент НЮА України **О. Петришин** підкреслив логічність структури концепції і зробив висновок про те, що правове регулювання інформаційних відносин має комплексний характер і повинно охопити як мінімум дві сфери — державну і приватну. В реформуванні законодавства у сфері суспільних інформаційних відносин слід насамперед виходити з потреби юридичного забезпечення права людини на вільний доступ до інформації, що знайшло своє відображення в низці прав громадянина, закріплених у Конституції країни

(ст.ст. 23, 28, 34). Це має стати головною метою реформування законодавства про інформацію. З цих позицій виникла необхідність становлення окремої автономної галузі законодавства України — інформаційного законодавства, а також формування нової галузі вітчизняного права — інформаційного права, яке б передбачало бачення певної специфіки предмета та методу правового регулювання, стабільні співвідношення правових норм як по горизонталі, так і по вертикалі, формування власного понятійного ряду в загальній системі правових знань, узгодження галузевої термінології, системне тлумачення термінів.

Кандидат юридичних наук, доцент МВС України **А. Письменицький** акцентував увагу на необхідності внесення деяких уточнень до окремих положень і розділів проекту Концепції. Вказані у документі сфери «створення інформаційних ресурсів», «обіг», «збирання», «накопичення», «систематизація» є взаємообумовленими; доцільно також вибудувати перелік сфер суспільних інформаційних відносин, таких, як право на пошук і одержання, використання і зберігання, поширення і захист інформації. Потребує доповнення розділ 3 «Проблеми правового регулювання суспільних інформаційних відносин в Україні». Розділ 5.1 «Державна доктрина у сфері регулювання суспільних інформаційних відносин» слід доповнити положенням щодо державної підтримки підготовки фахівців юридичного профілю в державних навчальних закладах дисциплін та спеціальних курсів «Інформаційне право», «Інформаційна безпека», «Захист інформації» та ін., розробки державних стандартів, їх викладання на досвіді провідних навчальних закладів юридичного профілю в Україні. Перегляду потребує розділ 5.3 «Методологічні підходи систематизації інформаційного законодавства» відповідно до висновків представників ОБСЄ про ситуацію у сфері свободи засобів масової інформації в Україні. У частині 2 розділу 8 «Основні положення змісту інформаційного законодавства України» має бути сформована загальна структура майбутньої Особливої частини Кодексу законодавства про інформацію. Доцільно використовувати у такій структуризації більш укрупнене об'єднання сфер інформаційних відносин.

На думку кандидата технічних наук, представника Харківської правозахисної групи **Є. Захарова**, найбільш актуальними завданнями у сфері суспільних інформаційних відносин є створення Інформаційного кодексу України, визначення його пред-

мета, суб'єктів, а також принципів правового регулювання, на підставі яких слід сформувати правову базу. Загальні проблеми інформаційної політики України Харківська правозахисна група бачить перш за все в надмірно шкідливій тенденції до засекречування інформації та обмеженні свободи інформаційного обміну.

Висновки Є. Захарова підтримав кандидат юридичних наук, доцент НЮА України, конституційний експерт Харківської правозахисної групи **В. Речицький**, який є автором «Обґрунтування» і модельного проекту «Конвенції про захист інтелектуальної свободи». Він підкреслив, що культурний процес як основна, динамічна цінність сучасного суспільства має бути захищеним від надмірної політичної передбачуваності за допомогою спеціальних правових норм. Тому в основу Концепції слід покласти право на захист інформації. Крім того, необхідно визначити засоби виходу з інформаційної кризи, в якій зараз перебуває Україна.

Кандидат юридичних наук **В. Крижна** (НЮА України) вважає, що у чинних нормативних актах, зокрема законах України «Про науково-технічну інформацію», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про інформаційні агентства», використовується неузгоджена термінологія. У більшості випадків застосовуються терміни «право власності на інформацію», «власник» тощо. Тому аналіз цього питання має знайти відображення у розділі 3 Концепції. Застосування терміна «право власності» при аналізі права на інформацію є не доречним. До того ж необхідно провести розмежування між інформацією, що знаходиться у вільному обігу та є доступною до застосування будь-якими особами, та інформацією, що містить у собі результати творчої діяльності і охороняється авторським та патентним правом. В останньому випадку повинно йтися не про право власності, а про виключне право на об'єкти інтелектуальної власності. Отже, інформація — це об'єкт з особливими властивостями, який вимагає самостійного правового режиму. Ця сфера відносин потребує нового понятійного апарату.

Кандидат юридичних наук, доцент НЮА України **Т. Слінько** у пропозиціях і зауваженнях щодо змісту проекту Концепції зазначила, що становлення державності потребує формування власного інформаційного простору і входження України у світовий інформаційний простір, оволодіння сучасними інформаційними технологіями. Щодо структури Концепції, то п. 5.3 розділу 5 «Методологічні підходи систематизації інформаційного законо-

давства» краще було б виділити в окремий розділ або розмістити його на початку документа. Необхідно посилити зміст преамбули. Розділ 3 Концепції слід доповнити окремим пунктом щодо розробки нормативного акта про механізм реалізації права кожного на інформацію. Доцільно було б доповнити розділ 5.2 принципом необхідності програмно-цільового підходу до проблеми інформатизації правової системи. Разом з тим необхідно більш чітко визначити стан правового регулювання суспільних інформаційних відносин (розділ 2 Концепції). У п. 2 розділу 3 «Проблеми правого регулювання суспільних інформаційних відносин в Україні» доцільно було б дати виключний блок термінів, які вимагають чіткого визначення свого змісту. Концепція потребує свого вдосконалення з точки зору її системності.

В обговоренні питань регулювання законодавства у сфері суспільних інформаційних відносин взяли участь доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права НЮА України, член-кореспондент АПрН України **Ю. Тодика**, директор НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування, професор **Ю. Битяк**, учений секретар НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування, кандидат юридичних наук **І. Яковюк**, кандидат філософських наук, доцент НЮА України **Г. Васильєв**, асистент кафедри адміністративного права НЮА України **І. Бойко**, начальник кафедри захисту інформації та спеціальної техніки **М. Логвиненко**, молодші наукові співробітники НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування **А. Онупрієнко**, **І. Набока**, **О. Константа**.

З заключним словом виступив віце-президент АПрН України, академік **Ю. Грошевий**, який відзначив, що в цілому робота «круглого столу» пройшла цікаво, звернув увагу присутніх на необхідність подальшого поглибленого вивчення стану суспільних інформаційних відносин в Україні, усунення недоробок та «білих плям» у чинному законодавстві, доробки Концепції з урахуванням думок учасників «круглого столу».

Матеріали підготували:

О. Петришин, заступник директора НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування з наукової роботи, доктор юридичних наук,

А. Онупрієнко, молодший науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування